

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано законодавчу базу України щодо реалізації неформальної освіти, а також документи Ради Європи, які є ключовими в цій сфері. В українській законодавчій базі нами було виокремлено низку нормативно-правових актів, які регулюють сферу неформальної освіти (визначено поняття “неформальна освіта” та механізми її реалізації), а саме: Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Державна цільова соціальна програма “Молодь України” на 2016–2020 рр., закони України “Про освіту”, “Про благодійну діяльність та благодійні організації”, “Про громадські об’єднання”, “Про молодіжні та дитячі громадські організації”, “Про волонтерську діяльність”, програма “Молодіжний працівник”, Постанова Кабінету Міністрів України “Про типові положення про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі”. Ключовим документом у сфері вітчизняної неформальної освіти є Державна програма “Молодіжний працівник”.

Ключові слова: освіта, молодіжна політика, неформальна освіта, молодіжний центр, молодіжний працівник, рекомендації, державна програма, закон, постанова, указ Президента.

Неформальна освіта є інструментом розвитку навичок та компетенцій поза формальною системою освіти, виступаючи формою реалізації навчання впродовж життя. Значущість неформальної освіти відображено в міжнародних документах, зокрема: “Загальноєвропейські рекомендації з питань оцінки рівнів кваліфікації для навчання впродовж всього життя”, Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи “Про неформальну освіту” (2000), Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини (2010), Лісабонська декларація “Університети Європи після 2010 року: розмаїття за єдності мети” та вітчизняних нормативно-правових актах – Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020 рр.), Державна цільова соціальна програма “Молодь України” на 2016–2020 рр., Закон України «Про освіту» та інших.

Важливими для дослідження є праці вітчизняних учених щодо законодавчого регулювання неперервної освіти у європейських країнах (Т. Кристопчук), законодавчого регулювання системи освіти в Україні (О. Автєннюк, А. Білоус, О. Поступна, О. Радченко та ін.), бази управління освітою дорослих в Україні (Д. Титаренко). Водночас предметом їхнього дослідження більшою мірою є законодавче регулювання освітнього середовища та його окремі аспекти (неперервна освіта, освіта дорослих), а питання системного розгляду створення відповідного правового простору реалізації неформальної освіти вимагають додаткового розгляду.

Метою статті є загальний аналіз нормативно-правової бази України щодо визначення поняття неформальної освіти та шляхи її реалізації, а також взаємозв’язку з європейськими документами.

У сучасних умовах розвитку різних інститутів громадянського суспільства, а також інформаційних технологій має місце стрімкий розвиток заходів неформальної освіти. Вже багато років форми та методи неформальної освіти використовуються паралельно з формальною освітою, проте в законодавстві України це поняття з’явилося в 2015 році з прийняттям нового Закону України “Про освіту”. Таким чином, нормативно-правова база щодо регулювання неформальної освіти перебуває на етапі становлення і малодосліджена у вітчизняній науковій парадигмі. Але має широку популярність уже багато років у європейському правовому просторі.

Законодавча база у сфері неформальної освіти активно почала розвиватися у 90-х роках. Значний вплив у цьому процесі має діяльність Ради Європи: проведено дослідження розвитку та реалізації неформальної освіти, описано її значення та вплив на процес формування особистості, розвитку демократичних процесів, захисту прав людини [14]. На основі цього було розроблено низку рекомендацій щодо процесу організації, реалізації та розвитку неформальної освіти.

Одним із таких документів є Рекомендація “Про неформальну освіту” (2000 р.) Асамблеї Ради Європи, в якій підтверджується, що неформальна освіта є важливою частиною неперервного навчання та інструментом підтримки формальної освіти, оскільки є більш гнучкою та мобільною для адаптації до суспільних змін [12].

Важливим документом у процесі становлення та розвитку неформальної освіти вважаємо звіт Симпозіуму Ради Європи з питань неформальної освіти (2001), в якому зазначено, що більшість знань і досвіду про неформальну освіту є недокументованою, тому було підкреслено важливість розробки та впровадження інструментів дослідження та підтримки неформальної освіти, оцінки її ефективності, систематизації реалізації, опису форм та методів, кейсів-прикладів тощо [14].

У Рекомендації членів Комітету міністрів Ради Європи “Про заохочення і визнання неформальної освіти/навчання молоді” (2003 р.) актуалізовано значення неформальної освіти та механізмів її розвитку, а також реалізації. Підкреслено важливість неформальної освіти/навчання як інструмента сприяння забезпеченню всіх знань і можливостей, за допомогою яких молоді люди можуть досягти успіху у сучасному суспільстві [13].

Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини (2010 р.) характеризує неформальну освіту як навчальну програму поза системою формальної освіти, що спрямована на покращення та розвиток навичок і компетенцій. Також підкреслено важливість неурядових організацій як осередків неформальної освіти [11].

Таким чином, є низка документів Ради Європи, які підкреслюють важливість реалізації неформальної освіти в розвитку демократичних процесів та утвердження прав людини. Ці документи є фундаментом розвитку законодавчої бази України у сфері неформальної освіти.

В українському законодавстві нами виокремлено низку нормативно-правових актів, які регулюють сферу неформальної освіти, а саме: Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Державна цільова соціальна програма “Молодь України” на 2016–2020 рр., закони України “Про освіту”, “Про благодійну діяльність та благодійні організації”, “Про громадські об’єднання”, “Про молодіжні та дитячі громадські організації”, “Про волонтерську діяльність”, програма “Молодіжний працівник”, Постанова Кабінету Міністрів України “Про типові положення про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі”. Аналіз їх зв’язку з неформальною освітою представлено у табл. 1.

Національна доктрина розвитку освіти схвалена Указом Президента України (17.04.2002 р. № 347/2002), вона визначає стратегію розвитку освітньої державної політики в Україні. У розділі VIII розкрито важливість впровадження освіти впродовж життя. Також систему освіти орієнтовано на розвиток інновацій, фокус процесу на особистість, кінцевий результат – конкурентоспроможний, професійний спеціаліст [9].

Таблиця 1

Неформальна освіта у нормативно-правовому полі України

№	Назва нормативно-правового акта	Мета нормативно-правового акта	Взаємозв’язок з неформальною освітою
1.	Національна доктрина розвитку освіти [9]	Визначення стратегії та основних напрямів розвитку освіти в Україні.	Визначено важливість наступності і безперервності освіти та створення для громадян рівних можливостей у її здобутті.
2.	Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [10]	Визначає основні напрями, пріоритети, завдання та механізми реалізації освітньої державної політики, управління і фінансування, структури та змісту системи освіти, а також становить основу для внесення змін і доповнень до чинного законодавства України у сфері освіти.	Відображено важливість забезпечення особистісного розвитку людини відповідно до її індивідуальних задатків, здібностей, потреб на основі реалізації навчання впродовж життя.
3.	Державна цільова соціальна програма “Молодь України” на 2016–2020 рр., затверджена Постановою Кабінету Міністрів України (від 18.02.2016 р., № 148) [6]	Створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості.	Визначено одним із пріоритетних напрямів реалізації програми розвитку неформальної освіти за допомогою організації та проведення заходів, спрямованих на набуття молоддю знань, навичок та компетентностей поза системою формальної освіти, зокрема шляхом участі молодих людей у волонтерській діяльності.
4.	Закон України “Про освіту” (від 05.09.2017 р. № 2145-VIII) [5]	Регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов’язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти.	Визначено поняття «неформальна освіта» як освіта, що здобувається відповідно до освітніх програм та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій щодо визначених рівнів освіти, проте може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.
5.	Закон України “Про благодійну діяльність та благодійні організації” (Редакція від 06.11.2016, № 5073-VI) [1]	Визначення загальних засад благодійної діяльності в Україні, забезпечення правового регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечення сприятливих умов для утворення і діяльності благодійних організацій.	Благодійні організації можуть виступати замовниками, організаторами неформальної освіти, а також можуть фінансувати заходи неформального навчання.
6.	Закон України “Про громадські об’єднання” (Редакція від 22.07.2018 р., № 4572-VI) [3]	Визначення правових та організаційних засад реалізації права на свободу об’єднання, порядок утворення, реєстрації, діяльності та припинення громадських об’єднань.	Громадські об’єднання можуть відповідно до мети своєї діяльності та статутних документів реалізовувати неформальну освіту.

Закінчення таблиці 1

№	Назва нормативно-правового акта	Мета нормативно-правового акта	Взаємозв'язок з неформальною освітою
7.	Закон України “Про молодіжні та дитячі громадські організації” (Редакція від 01.01.2016, № 281-XIV) [4]	Регулювання діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій в Україні: визначення особливостей організаційних та правових засад утворення і роботи молодіжних і дитячих громадських організацій та державних гарантій забезпечення їхньої діяльності.	Громадські організації можуть брати активну участь у реалізації державної молодіжної політики, організувати та реалізовувати заходи неформальної освіти відповідно до свого статуту та напрямів діяльності.
8.	Закон України “Про волонтерську діяльність” (Редакція від 31.08.2018, № 3236-VI) [2]	Регулювання розвитку та реалізації волонтерської діяльності в Україні, визначення основних прав волонтерів та їхніх можливостей.	Організації, які залучають волонтерів, зобов'язані організувати та проводити навчання, яке, по суті, є неформальною освітою.
9.	Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження Порядку реалізації програми “Молодіжний працівник” (від 18.10.2018 р. № 1178/32630) [7]	Розвиток та реалізація молодіжної політики, формування знань і навичок, необхідних для самореалізації молоді шляхом реалізації неформальної освіти.	Програма реалізується на засадах неформальної освіти як сучасної форми задоволення освітніх потреб особистості з метою безпосереднього набуття молоддю знань та навичок.
10.	Постанова Кабінету Міністрів України “Про типові положення про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі” (від 20.12.2017 р. № 1014) [8]	Регулювання діяльності молодіжних центрів України, визначення мети, напрямів їхньої діяльності, основні права та обов'язки.	У принципах роботи молодіжних центрів визначено необхідність реалізації ціннісно-орієнтованої освіти через неформальну освіту та створювати умови для її реалізації.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. схвалена Указом Президента України (від 25.06.2013 року № 344/2013) і спрямована на всебічний гармонійний розвиток особистості шляхом сприяння реалізації освіти впродовж життя. У стратегії визначено ключові напрями реалізації освітньої державної політики, що відповідають засадам неформальної освіти: розвиток людиноцентризму та реалізація компетентного підходу в системі освіти; створення і забезпечення можливостей для реалізації різних видів та форм освіти. Значну увагу в Стратегії приділено міжнародному співробітництву, напрями реалізації якого тісно пов'язані з формами та методами неформальної освіти (участь у різних проектах та програмах міжнародних організацій та співтовариств; підтримка міжнародних таборів для дітей та молоді; спільна організація та проведення конференцій, семінарів, стажувань, конкурсів, форумів, фестивалів; створення волонтерських груп) [10].

У Державній цільовій соціальній програмі “Молодь України” на 2016–2020 рр., яку затверджено Постановою Кабінету Міністрів України (від 18.02.2016 р., № 148), визначено два шляхи її реалізації: традиційний, який базується на вертикалі реалізації молодіжної політики, та оптимальний, який значно ширший та оснований на співпраці влади, громади і молоді. Одним із пріоритетних завдань Програми є безпосередній розвиток неформальної освіти через здійснення заходів поза системою освіти, які сприяють розвитку компетентностей молоді. Також важлива роль у реалізації неформальної освіти відповідно до Програми відводиться неурядовим організаціям та об'єднанням [6].

У Законі України “Про освіту” (від 05.09.2017 р. № 2145-VIII) у ст. 8 визначено три види освіти – формальну, неформальну та інформальну. Також визначено суть цих понять: формальна освіта – система освіти, яка регулюється державою, реалізується на основі державних норм, розроблених навчальних програм та відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузевих стандартів тощо; неформальна освіта – це система освіти, яка реалізується відповідно до освітніх програм без присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій, спрямована на розвиток певних компетенцій; інформальна освіта – самоорганізоване навчання в реалізації практичної діяльності щодо розвитку певних компетенцій [6].

Важливим нормативно-правовим актом у вітчизняному законодавстві є Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження Порядку реалізації програми “Молодіжний працівник” (від 18.10.2018 р. № 1178/32630), який, по суті, виступає єдиним механізмом регулювання реалізації неформальної освіти в Україні. Програма реалізується Міністерством молоді та спорту України у партнерстві з Державним інститутом сімейної та молодіжної політики. Також у процесі реалізації Програми можуть брати участь структурні підрозділи з питань молоді обласних, міських державних адміністрацій та органи місцевого самоврядування (за їхньою згодою) [7].

Програма “Молодіжний працівник” спрямована на розвиток та реалізацію молодіжної політики в Україні, формування знань і навичок, необхідних для самореалізації молоді. А також реалізується на засадах неформальної освіти як сучасної форми задоволення освітніх потреб особистості з метою набуття молоддю знань та навичок [7].

Програма має поетапний характер [7]:

1 етап – базовий тренінг – це триденна програма, яка організовується на локальному рівні; мета – формування в учасників основних теоретичних знань та практичних навичок для реалізації регіональної молодіжної політики; складається з трьох модулів: “Молодіжна політика і молодіжна робота», “Громада і молодіжна робота в громаді”, “Компетенції молодіжного працівника”.

2 етап – спеціалізовані тренінги на національному, регіональному, місцевому рівнях – програма для випускників базового тренінгу, яка триває від 3 до 5 днів, спрямована на формування спеціальних умінь і навичок, необхідних у певних напрямках роботи з молоддю (молодіжна робота в ОТГ, інклюзія тощо).

3 етап – тренінг для тренерів – 5-денна навчальна програма спрямована на формування методологічних і практичних знань щодо організації та проведення тренінгів базового й спеціалізованого рівнів у межах реалізації Програми.

4 етап – конкурс з метою відбору, відзначення і поширення кращих практик молодіжної роботи серед фахівців молодіжної сфери у межах реалізації Програми; видається друковане та електронне видання “Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні”.

5 етап – Всеукраїнський форум молодіжних працівників та працівниць з метою обміном досвіду між учасниками програми.

Натепер в Україні активно розвиваються молодіжні центри, які виступають осередками неформальної освіти. Діяльність цих установ регулюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про типові положення про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі” (від 20.12.2017 р. № 1014) [8]. Відповідно до Положення центри можуть бути комунальної та приватної власності, також є практика в Україні створення таких установ на базі громадських організацій. Проте у класифікаторі професій немає відповідної професії спеціалістів, які можуть працювати у таких організаціях, тому немає відповідної підготовки. Як правило, в центрах працюють люди, які пройшли навчання за програмою “Молодіжний працівник”, але це не є обов’язковим, оскільки не затверджено у вітчизняному правовому полі. Це може зумовити низку труднощів для реалізації молодіжної політики.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз законодавства України дав змогу зробити висновок, що фундаментом для них є документи Ради Європи. Нормативно-правову базу України можна розділити умовно на дві групи: перша – законодавчі акти, в яких є безпосередня згадка про неформальну освіту (Державна цільова соціальна програма “Молодь України” на 2016–2020 рр., Закон України “Про освіту”, програма “Молодіжний працівник”, Постанова Кабінету Міністрів України “Про типові положення про молодіжний центр”); друга – документи, які пропагують принципи та засади неформальної освіти (Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, закони України “Про волонтерську діяльність”, “Про громадські об’єднання”, “Про молодіжні та дитячі громадські організації”). У нормативно-правових актах можна виокремити основні тенденції щодо неформальної освіти як: компонента освіти впродовж життя; допоміжного інструмента формальної освіти; гнучкого механізму розвитку навичок і компетенцій особистості, необхідних для самореалізації в соціумі; провідного напрямку діяльності неурядових організацій. Оскільки нормативно-правова база неформальної освіти в Україні перебуває на етапі розвитку, вона потребує систематизації та удосконалення. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у вивченні механізмів забезпечення освітніх реформ в Україні та виокремленні місця й ролі неформальної освіти у реалізації інноваційних педагогічних завдань.

Використана література:

1. Закон України “Про благодійну діяльність та благодійні організації” (Редакція від 06.11.2016, № 5073-VI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>
2. Закон України “Про волонтерську діяльність” (Редакція від 31.08.2018, №3236-VI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>
3. Закон України “Про громадські об’єднання” (Редакція від 22.07.2018 р., № 4572-VI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
4. Закон України “Про молодіжні та дитячі громадські організації” (Редакція від 01.01.2016, № 281-XIV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14>
5. Закон України “Про освіту” (від 05.09.2017 р. № 2145-VIII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2016–2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України” (від 18.02.2016 р., № 148) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>
7. Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження Порядку реалізації програми “Молодіжний працівник” (від 18.10.2018 р. № 1178/32630) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE32630.html
8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про типові положення про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі” (від 20.12.2017 р. № 1014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5a3/d2b/4f5/5a3d2b4f5469e471805044.doc>
9. Указ Президента України “Про Національну доктрину розвитку освіти” (17.04.2002 р. № 347/2002) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

10. Указ Президента України “Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” (від 25.06.2013 року № 344/2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/stru/conv>
11. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини: Рекомендація CM/Rec (2010) 7, ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи 11 травня 2010 р., та пояснювальний меморандум [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://rm.coe.int/16806b93be>
12. Assembly debate on 24 January 2000 (1st Sitting) (see Doc. 8595, report of the Committee on Culture and Education, rapporteur: Mr Dumitrescu). Text adopted by the Assembly on 24 January 2000 (1st Sitting) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://semantic-pace.net/tools/>
13. Recommendation Rec (2003)8 Council of Europe of the Committee of Ministers to member states on the promotion and recognition of non-formal education/learning of young people (Adopted by the Committee of Ministers on 30 April 2003 at the 838th meeting of the Ministers' Deputies) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668227/COE_rec_2003_8_en.pdf/7f6642ac-c3ea-4d5d-8b66-35492d37f9d1
14. Source: Council of Europe Symposium on Non-Formal Education: Report (2001) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://rm.coe.int/1680702356>

References:

1. The Law of Ukraine “On Charitable Activity and Charitable Organizations” (06.11.2016, № 5073-VI) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>
2. Law of Ukraine “On Volunteer Activity” (Editing of 08/31/2018, № 3236-VI) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>
3. Law of Ukraine “On Public Associations” (22.07.2018, № 4572-VI) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
4. Law of Ukraine “On Youth and Children’s Public Organizations” (01.01.2016, № 281-XIV) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14>
5. Law of Ukraine “On Education” (05.09.2017, № 2145-VIII) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the State Target Social Program “Youth of Ukraine” for 2016–2020 [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>
7. Order of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine “On approval of the implementation of the program “Youth worker” (18.10.2018, № 1178/32630) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <http://search.ligazakon.ua/>
8. Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the Model Provisions on the Youth Center and on the Expert Council at the Youth Center” (20.12.2017, № 1014) [Electronic resource]. – Access to the resource : <https://www.kmu.gov.ua/>
9. Decree of the President of Ukraine “On the National Doctrine of Education Development” (17.04.2002, № 347/2002) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
10. Decree of the President of Ukraine “On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine up to 2021” (25.06.2013 № 344/2013) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <http://zakon.rada.gov.ua/>
11. Charter of the Council of Europe for Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education: Recommendation CM / Rec (2010) 7, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on May 11, 2010, and an Explanatory Memorandum [Electronic resource]. – Resource Access Policy: <https://rm.coe.int/16806b93be>
12. Assembly debate on 24 January 2000 (1st Sitting) (see Doc. 8595, report of the Committee on Culture and Education, rapporteur: Mr Dumitrescu). Text adopted by the Assembly on 24 January 2000 (1st Sitting) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <http://semantic-pace.net/tools/>
13. Recommendation Rec(2003)8 Council of Europe of the Committee of Ministers to member states on the promotion and recognition of non-formal education/learning of young people (Adopted by the Committee of Ministers on 30 April 2003 at the 838th meeting of the Ministers' Deputies) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource : <https://pjp-eu.coe.int/documents/>
14. Source: Council of Europe Symposium on Non-Formal Education: Report (2001) [Electronic resource]. – Mode of access to the resource: <https://rm.coe.int/1680702356>

Бессмертная В. И. Нормативно-правовое обеспечение неформального образования в Украине

В статье проанализирована законодательная база Украины по реализации неформального образования, а также документы Совета Европы, которые являются ключевыми в этой сфере. В украинской законодательной базе нами было выделено ряд нормативно-правовых актов, регулирующих сферу неформального образования (обозначено понятие “неформальное образование” и механизмы его реализации), а именно: Национальная доктрина развития образования, Национальная стратегия развития образования в Украине на 2012–2021 гг., Государственная целевая социальная программа “Молодежь Украины” на 2016–2020 гг., законы Украины “Об образовании”, “О благотворительной деятельности и благотворительных организациях”, “Об общественных объединениях”, “О молодежных и детских общественных организациях”, “О волонтерской деятельности”, программа “Молодежный работник”, Постановление Кабинета Министров Украины “О тишином положении о молодежном центре и об экспертном совете при молодежном центре”. Ключевым документом в сфере отечественного неформального образования является Государственная программа “Молодежный работник”.

Ключевые слова: образование, молодежная политика, неформальное образование, молодежный центр, молодежный работник, рекомендации, государственная программа, закон, постановление, указ Президента.

Bezmertna V. I. Legal support implementation of non-formal education in Ukraine

The article analyzes the legislative basis of Ukraine for the implementation of non-formal education and the key documents of the Council of Europe of non-formal education. We identified normative legal acts regulating the sphere of non-formal education in Ukraine (the notion “informal education” and its implementation mechanisms are defined), namely: the National Doctrine of Education Development, the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for 2012–2021,

The State Target Social Program "Youth of Ukraine" for 2016–2020, the Laws of Ukraine "On Education", "On Charitable Activities and Charitable Organizations", "On Public Associations", "On Youth and Children's Public Organizations", "About volunteers activity", program "Youth Worker", Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the typical situation of the youth center and the expert council at the youth center". The key document in the field of domestic non-formal education is the State Program "Youth Worker".

Key words: education, youth policy, non-formal education, youth center, youth worker, recommendations, state program, law, decree, presidential decree.

УДК 796.011.3+613

Богатов А. О.

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність проблеми формування навичок здорового способу життя насамперед визначається різким погіршенням здоров'я молодого покоління, що зумовлене соціальним, економічним, екологічним станом українського суспільства на сучасному етапі. З огляду на це одним із найважливіших завдань вищої школи є підготовка майбутніх учителів фізичної культури, які здатні вирішувати питання збереження здоров'я як учнів, так і власного. Сучасний етап розвитку суспільства вимагає консолідації свідомості навколо ідеї побудови гуманістично-орієнтованої, демократичної держави. Особливого значення набуває модернізація освіти за принципами демократизації і гуманізації, створення умов для всебічного розвитку інтелектуальних і професійних якостей особистості і формування високого рівня її здоров'я.

Формування готовності студентів факультетів фізичного виховання, майбутніх учителів фізичної культури до формування здоров'язберігаючих навичок у молодших школярів є спеціальним, цілеспрямованим, керованим і вимірюваним процесом, що зумовлює обґрунтування концептуальних ідей дослідження на різних рівнях: методологічному, теоретичному і практико-орієнтованому.

Ключові слова: педагогічна діяльність, здоров'язбереження, студенти, компоненти готовності до професійної діяльності

Актуальність проблеми формування навичок здорового способу життя насамперед визначається різким погіршенням здоров'я молодого покоління, що зумовлене соціальним, економічним, екологічним станом українського суспільства на сучасному етапі. З огляду на це одним із найважливіших завдань вищої школи є підготовка майбутніх учителів фізичної культури, які здатні вирішувати питання збереження здоров'я як учнів, так і власного. Сучасний етап розвитку суспільства вимагає консолідації свідомості навколо ідеї побудови гуманістично-орієнтованої, демократичної держави. Особливого значення набуває модернізація освіти за принципами демократизації і гуманізації, створення умов для всебічного розвитку інтелектуальних і професійних якостей особистості та формування високого рівня її здоров'я [6].

Формування готовності студентів факультетів фізичного виховання – майбутніх учителів фізичної культури до формування здоров'язберігаючих навичок у школярів є спеціальним, цілеспрямованим, керованим і вимірюваним процесом, що зумовлює обґрунтування концептуальних ідей дослідження на різних рівнях: методологічному, теоретичному і практико-орієнтованому.

Мета статті – охарактеризувати компоненти готовності до здоров'язбережувальної діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

Як свідчить аналіз наукової літератури, досліджуючи формування професійної готовності майбутніх учителів, більшість учених визначають такі структурні компоненти готовності до професійної діяльності, як:

- мотиваційний – позитивне ставлення до педагогічної професії, інтерес до роботи вчителя, стійке бажання присвятити себе педагогічній діяльності, педагогічне покликання до роботи з дітьми;
- смисловий або змістовно-операційний – професійні знання, вміння і навички, педагогічне мислення, професійна спрямованість уваги, сприйняття, уява, педагогічні здібності;
- морально-орієнтований – "моральне обличчя" педагога, педагогічні та загальнолюдські цінності, наявність прогресивних поглядів і переконань, педагогічних принципів і бажання діяти відповідно до них;
- емоційно-вольовий – цілеспрямованість, працьовитість, наполегливість, рішучість, самостійність, ініціативність, самокритичність, охайність, емоційна сприйнятливність, посидючість, терплячість;
- оцінний – самооцінка власної професійної підготовленості та відповідності процесу вирішення професійних завдань оптимальним педагогічним зразкам;
- психофізіологічний – висока працездатність педагога у виконанні професійних функцій: впевненість у своїх силах, прагнення доводити до кінця розпочату справу, довільно управляти своєю поведінкою та поведінкою учнів, активність, врівноваженість, витримка.